

A SZEGÉNY EMBER DICSŐSÉGE.

ACSÉPLÉS-NÉL nagy becsületet szereztek Csik Balázsék. Látták is ám hasznát, mert répaszedésre is ott marasztották őket. Jó keresetük volt, utóvégül is tele bugyellárisal ültek vonatra, hogy karácsonyi nyugovóra hazakövetkezzenek Malomfalva községébe.

Mindenki elismerte, hogy Csik Balázsé az érdem: ő volt a cimboraság feje. Rendtartó ember ő, tudja, mi az igazság! A munkát megköveteli embereitől, de a járandóságot is hiány nélkül ki tudja szedni a gazdák szűk markából. Szavajárása: «Úton igazság, otthon barátság!» Hej, de bíróságra termett ember volna, ha szegény embert is közel eresztenének a hivatalhoz!

Hol félfüllel, hol szemtől-szemben, csak meghallotta Balázs a neki juttatott szép szavakat. De csak félig való öröme telt a dicsőségben, mert mind azon füstölgött magában: Miért nem hallják mindezt odahaza Malomfalván is! Ha nem egész faluszeriben, legalább a falu derekán, ha ott sem mindenütt, legalább abban a kis zsindeyes házban, amelynek özvegy Nagy Péterné ifjasszony a lakója. Ott úgy értékesülhetnének a dicséret szavai, mint nevelő eső a zsendülő vetésföldön!

Mialatt Csik Balázsban ilyen belső égedelmek lobogtak, a vonat megérkezett Segesvárra. Nagy csúfság, de úgy van: itt a székely nemzetnek le kell szállnia a nagy vaskabalaról és föl kell ülnie a kicsire, amely Segesvár és Udvarhely között fújja a párát csöndes szaladtában.

De ehhez a vonatcseréléshez is szerencse kell ám! Csik Balázsék például nem találták el. A nagy vonat elálmoskodta a pontos érkezést, nosza fölmérgelődött a kicsi s elugrott Balázsék nélkül Keresztúr felé.

Most aztán mit csináljanak a kenyeres cimborák? Várjanak-e késő éjszakáig, vagy gyalogszerrel nekivessék mellüket a Hargita szelének?

Süsse ki Balázs, nála van az úti igazodásra való tudomány! Rendre fődél alá szivárogtak s egy kis öntözéssel próbáltak védekezni a sanyarú szél szárító ereje ellen.

Balázs pedig ott tusakodott alá s fel a vendéglő előtt. Úgy kellene hazaérkezni, hogy a menyecske lássa meg, milyen nagy tisztessége van Csik Balásznak a cimborák körében.

Ahol a szív telve, ott mozog az elme! Csik Balázs előtt végül megvillant, hogyan lehetne teljes dicsőséggel megérkezni özvegy Nagy Péterné kapuja elé.

A vendéglő előtt üres teherautó állt. Hol van a soffőr? Ugyan hol lett volna? Az is ott volt a vendéglőben, békésen szunnyadozott a kályha

mellett levő asztalnál. Balázs a kályha mellé állt s néhány erős köhintést eresztett a soffőr gyökkintgető feje felé.

A sapkás ember föleszénkedett s ránézett Balázusra. Balázs elmosolyodott, aztán nyájasan kérdezte :

— Mért nyugtatja az úr a motort, tán bizony nagy út előtt áll?

A soffőr nem vette rossz néven a barátságos közeledést. Biz ő nem jókedvéből lopja itt a napot. Petróleumot kellene vinnie a zsákodi malom számára, de a hordók csak holnap délelőtt érkeznek meg. Addig itt kell unatkoznia.

Balázs intett a cimboráknak, néhányan az udvarra léptek s megbeszélték az ügyet. Hiszen, ha nem kerülne sokba ! Szép dolog volna, úri dolog volna ! Nagy tisztességére szolgálna a cimboraságnak, ha autóval térhetne meg a munkából. Látnák a felfuvalkodottak, hogy a szegény ember is munkája után meg tudja kóstolni az úri alkalmat.

Próbálja meg Balázs, tapasztalja ki a soffőr eszét !

Visszaszállingóztak a szobába. Balázs újra a kályha mellé állt s fűtőtétetésre fordította tenyerét.

— Jó kenyér az úré ! — vetette oda a soffőrnek. — Csak bizgeti azt a kerek micsodát ültében, sem ina nem reszket, sem dereka nem szakad s kapja a jó fizetést hónapjára.

— Bár úgy volna, de nem úgy van ! — sóhajtott a soffőr. — Bár a más kenyeren élnék, de az a baj, hogy tulajdonos vagyok . . . Az a baj, hogy enyém a gép !

— No hallja, hát baj az? — álmélkodott Balázs. — Akinek olyan szép, nagy gépje van.

— Bizony baj, mert nincs kereset ! Már pedig az tudnivaló, hogy az a teherautó, amelyik gyakran áll üresen, utóvégül kiszalad a tulajdonos alól.

Balázs vágott egyet szemével a cimborák felé : most fordul a kerék !

— Bizonyosan ott a baj, hogy a tulajdonos úr igen drágás. Túl-sokat kér a fuvarért ! Mai napság nincs keletje a drága mulatságnak.

Most vette észre magát a tulajdonos ! Ohó, itt nem nyájasságból folyik a szó. Né, hogy süt feléje a cimborák szeme ! . . .

— Aztán hova kellene? — tapintott mindjárt elevenre.

— Messzeckére ! Amoda Malomfalvára !

— Hány kilométer?

Számítgatták a cimborák, ez is, az is hozzávetett, lehet vagy ötven kilométer, de bizonyosat senki sem tudott mondani.

Végre megegyeztek a kilométerkövek száma szerint. A tulajdonos úr számolja meg, hogy Segesvártól Malomfalváig hány számozott kő van, aszerint lesz a fizetés.

Nagy bolydulás támadt a szobában az egyesség létrejöttén. Csik Balázs embereket szalasztott szét, hogy nyájba tereljék a félrejárókat. A tulajdonos úr kiszaladt, megberregtette, útrakészítette a motort, majd lócákat hozott ki a vendéglőből s odahelyezte, ahol kevésbé érzik a

rázás. Úri utazás lesz ebből! Balázs megfúvatta a dudát, jó erős hangja van: faluszéltől-faluszélig fog hallatszani. Hej, amikor Malomfalván az alszegi lejtőn bedurrannak a faluháza elé!... Lesz nagy összefutás! Bizonyosan a menyecske is oda fog billenni édeskedvesen s nem sajnál pár nyájas szót a jóljárt emberek vezetőjétől...

A tulajdonos úr a köznépet a lócákon helyezte el, Balázst pedig elől, maga mellé becsülte, még pokrócot is juttatott neki.

Most aztán neki az útnak istenigazában! Csik Balázs dicsérete nőttön-nőtt a cimborák ajakán. Nagy ész! Hogy ezt így ki tudta találni! Nem kerül többbe, mint a vonat s nem kell unalomból italba elegyedni. Még napvilág otthon lesznek Malomfalván.

Keresztúr városa előtt összetanakodtak: kissé meg fognak állani a piacon, a gyermekeknek cukrot, kiflit vesznek, az öregeknek dohányt. A tulajdonos úrnak nem volt ellenvetése, ő is benéz egyik üzletbe, ahol az autóalkatrészeket árulják, kifizeti valami adósságát.

Ott álltak meg a Csillag-vendéglő előtt. A boltokat közel találták, mindenki hamar elvégezte a vásárlását. Indulhattak volna, de a tulajdonos úr csak nem érkezett az autóüzletből; ügylátszik, vitája támadt a fizetség körül.

Tanakodtak, emberkedtek: mégis csak úgy kívánja a becsület, hogy Csik Balázst a cimboraság egy pohár borral felköszöntse. Szép megegyezéssel bekövetkeztek a Csillagba s kikérték az áldomásbort.

— Az Isten szerencsétlenül minden föltett szándékodban, Balázs fiam! Tudod te, hogy kire-mire gondolok!... — köszöntött poharat Csóka Mózsi.

Hissen lehetne itt egymást tisztelni naphosszat, de közben a tulajdonos úr előkerült s meg-megnyomta odakünt a kutyája farkát.

Kiürítették poharaikat, fölkapaszkodtak a lócákra, az autó elindult. De most már nem mindenki tudott ám szépen ülni a helyén. Gecse Daniék például felállottak, összeölekeztek, énekeltek s figurára verték össze bokájukat a rohanó gépen. Helyen-közön mindenki énekelt Benedek Andrást kivéve, mert ő egy zökkenőnél megharapta a nyelvét s inkább köpködött és morgolódt magában. Vig menet volt, a népek faluhosszat csodájára szaladtak ki a kapukon. Örült népe vigasságának Csik Balázs: lám, milyen győzelemmel térnek meg azok, akik az ő kormánypálcája alá adták magukat. Látni fogják ezt csakhamar odahaza Malomfalván is!

Csakhamar? Várjunk egy kicsit! Mert mitörtént a kobátfalvi kaptató tetején? Nyekk! A masina megállott! Fujt, berregett a motor, de a kerekek nem forogtak.

Hol van a baj? A tulajdonos bebújt a gép alá.

Viaszló képpel tápászzkodott fel.

— A csuklócsavarnál van a baj! — mondotta.

— Hát csak tessék gyorsan megigazítani! — izgult föl Balázs a fennakadáson. — Már nem vagyunk messze, lámpagyújtásra haza kell érkeznünk.

— Megigazítani? — mosolygott keserűen a tulajdonos. — Nem megy az olyan könnyen! Nem fakó szekér ez, hogy egy-két koppantással helyreüssük. Van-e kovácsműhely a közelben?

— Van a falu túlsó végén!

— Hát akkor rajta, taszítsuk vissza a gépet!

Csik Balázs fejével is rosszalta az indítványt.

— Már olyant nem cselekszünk, hátrafelé nem megyünk! — mondotta. — Ha már taszítani kell, akkor csak előre, Malomfalva irányába! Útközben majd ott találjuk a szentmihályi kovácsműhelyt, ott majd megigazítják!

— Ez megint okos beszéd! — helyeselték a cimborák. — Balázs mondotta, hát előre!

A tulajdonos felült, megfogta a kormányt, az utasokat pedig megbiztatta, hogy taszítsák el lejtőszélig az autót, aztán ugráljanak fel, mert a fék és kormány jól működik, lefelé magára is szaladni fog. Így ment aztán tovább az utazás, ahol hágó volt, leszállottak és nekivetették vállukat, ahol lejtő volt, felugráltak és vígan ereszkedtek alá.

Elérkeztek a szentmihályi kovácsműhely elé. Itt aztán Csik Balázs megint szólt egyet népéhez.

— Tudjátok mit, atyafiak? Mit töltenők itt az időt? Ha már ennyiben van a dolog, taszigáljuk el Malomfalva széléig. Ott felülünk, a falu végén s a szép lejtőn leszaladunk a faluháza elé. Ki tudja, mennyi időbe telnék a tatarozás? Ha későn, lámpaoltás után érkezünk haza, mit nyerünk a falu szemében? A kicsi kutya sem fog észrevenni.

A cimboráknak tetszett ez az indítvány is, de a tulajdonos úr váltig ellenkezett, akadékoskodott, tudni akarta a csuklósavar baját, nem akart tovább menni.

— Malomfalván is van kovácsműhely, mit akar az úr? — nyugtatta meg Balázs. — Ott legalább kedve szerint működhetik, senki sem fogja siettetni.

Balázs akarata győzedelmeskedett, nekivezselkedtek a hágónak, tovább tolták az autót Malomfalva felé. Hágj fel, szállj le, hágj fel, szállj le! . . . Az út állása szerint.

Már teljességében látszott Malomfalva alkonyati képe, most gyulladtak a lámpák. Megérkeztek a falu szélére, megálltak, szuösszantak.

Balázs megbiztatta a tulajdonost, hogy néhány jókiadású dudaszót eressen le a völgybe, a falu felé, hadd serkenjenek a népek. Most, lesz, ami nem volt! . . . Megparancsolta embereinek, hogy ki-ki foglalja el a helyét a lócákon. Maga pedig odaült a tulajdonos mellé, a tisztelet-helyre.

Megindultak lefelé a lejtőn. Veszettül szólt a duda, kurjantottak, énekeltek, ordítottak a cimborák! Minden úgy sikerült, ahogy Csik Balázs elképzelte. Nagy sokaság szaladt össze a korcsmához, közrefogták az érkezőket. Mi szakadt a falura: ég zeng-e, föld reng-e, vagy emberölés van? Csik Balázs úgy szállt le az autóról, mint a győzelmes hadvezér

a lováról. Szétnézett . . . hát özvegy Nagy Péterné is ott mosolyog a közelben . . .

Paroláztak s áldázkodtak, örvendeztek, aztán hazaszéledezett a cimborák egy része. Az árvább fele beszivárgott az ivóházba, ezekkel tartott Csik Balázs is.

Hej, de szívesen nyitott volna be ő is a zsindeyes kis házba, na, de még nem ért odáig a dolog. Most, a szép hazajövetel láttára bizonyosan puhul egyet a menyecske szíve!

Telt-múlt az idő az ivóban. Csik Balázsék elmondották járásukat, kelésüket, meghallgatták az itthon való híreket.

Egyszer csak benyit a teherautó tulajdonosa s odaveti Balázsnak, hogy pár szava volna vele, lépjenek ki az udvarra.

Mi lelte? Miért nem akarta idebent megmondani?

Csik Balázs nagyon mord arccal tért meg a beszélgetésből. Rászólt Csóka Mózsira, aki most is körülötte hajladozott.

— Szaladj, hívd ide az egész cimboraságot. Félórán belül mindenki ittlegyen, aki azt akarja, hogy továbbra is barátomnak ismerjem! — Majd utána szólt a szaladónak: — A hídnál várlak, oda gyülekeztetek!

Dejszen jöttek a kenyerespajtások, még a vacsorát is félbeszakították a hívó szóra. Bizonyosan kedve szottyant Csik Balázsnak egy kis mulatságra, teljék kedve, megérdemli!

Csik Balázs a hídnál fogadta és karéjba állította embereit.

— Baj van, emberek! — mondotta. — A tulajdonos úr nem tudja megigazítani az autót. Azt mondja, ki kell cserélni a csuklót.

— Az az ő baja! — kottyantotta el valaki.

— Ki az, aki olyan könnyen veszi? — csattant föl Csik Balázs.

Kiderült, hogy Piroska Gergőből buggyant ki a szó.

— Esztelen beszéd! — mondotta Balázs keményen. — Nemcsak az ő baja, hanem a mienk is! Gondoljátok meg: a tulajdonos a bíróhoz akar menni panaszra. Azt mondja, hogy ő már Kobátfalván visszafelé akart menni, Szentmihályon meg akart állni, de mi erőnek-erejével idetaszigáltuk . . . Ezt akarja a bírónak feladni . . .

— Szép reménység! — hüledezett Takó Pali. — Elfeslik a dicsőség, ha megtudja a falu, hogy magunk taszítottuk az autót a falu széléig.

— Ez a helyes beszéd! — ismerte el Csik Balázs. — Olyan csúfság lesz a taszításból, hogy az unokánk is megszenvedi. S ez csak az egyik fele. Mert a tulajdonos azt mondja, hogy neki nagy kára lesz abból, ha holnap délelőtt ott nem lehet a segesvári állomáson. Azt mondja, hogy Isten úgy segítse, be fog minket pörölni . . .

— Tyúh, még pör is! — rémüldöztek a gyengébbszívűek. — No, Balázs, most süss ki valami okosat!

— Már kisütöttem, de rajta legyen mindenki! — jelentette Balázs.

— Mit cselekedjünk?

— Az autót az éjszaka visszataszítjuk Keresztúrra. Ott vannak

alkatrészek, a tulajdonos úr kicserélheti a csuklóvasat s még idejében leszaladhat Segesvárra.

— Keresztúrig . . . no, az elég keserves! — sóhajtott valaki.

— Mit óbégatsz? — förmedezett Csik Balázs. — Az a rongyos tizennyolc kilométer? Annak is fele lejtő, tehát menet fel is ülhetünk . . .

Szó sem esett több, Csik Balázs nagy esze most is legyőzte a tudatlanokat. Csakugyan . . . Sokkal jobb lesz az autót az éjszaka leple alatt eliktatni a faluból! A falu szájára bocsátani, hogy mi módon autóztak hazáig? Rettenetes szóhajtás lenne belőle!

A kovácsműhelyhez settenkedtek s nagy vigyázattal, hogy zajt ne üssenek, taszítani kezdték a szélütött teherautót Keresztúr városa felé...

Gyallay Domokos.

SZÁMADÓ ERNŐ PARASZTKÖLTŐ VERSEI.

PARASZT IGRIC KESERGŐJE.

Álomból az ökröm,
Száz lánc földem, tanyám,
Vágyból az asszonyom,
Meséből az apám.

Se égen, se földön
Nincsen nyugovásom,
Nappal éhség üldöz,
Éjjel sírom ásom.

Ködsátorom alja,
Hol falu, hol város,
Bánatkertem alja
Könnygönggyel virágos.

Ugyan hová legyek,
Haljak-e, éljek-e . . . ?
Ki szívének kedves
Pór igric éneke . . . ?

ANYÁM SIRJÁNÁL.

Lehajlott a szomorúfűz a tóra,
Ráhajtom bús fejemet a sírodra.
Édesanyám, hej ha tudnád sorsomat,
Hogy az Isten az árvának,
Az árvának de keserű sorsot ad.

Viszi a szél a katángot, de hányja,
Hány az élet, hol előre, hol hátra.
Mindenfele, csak jójele sohse vel,
Csak ha majd a kiskigyelmed,
Kiskigyelmed szíve mellé eltemet.